

Utbildningsdepartementet

2018-12-13

Åsa Odin Ekman
asa.odinekman@tco.se
+46725292448

SOU 2018:71 En andra och en annan chans – ett komvux i tiden

U2018/03652/GV

TCO har getts möjlighet att yttra sig över SOU 2018:71 En andra och en annan chans – ett komvux i tiden. TCO yttrar sig över delar av förslaget.

4.1 Förtydligt mål för komvux

Utredningen föreslår att skollagen förtydligas så att det framgår att även den kommunala vuxenutbildningen utgör en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen och en grund för fortsatt utbildning.

TCO anser att komvux har en viktig roll att spela för att möta de kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden. Denna roll kommer sannolikt att öka under kommande år med tanke på det minskade intresset för de gymnasiala yrkesprogrammen, behovet av att ge nyanlända goda förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden, den strukturomvandling och omställning på arbetsmarknaden som kan väntas under kommande år, med flera faktorer.

Av dessa skäl ställer sig TCO positiv till att komvux ges en tydligare roll inom kompetensförsörjningen.

TCO tillstyrker förslaget.

5. Alternativa urvalsgrunder för gymnasial komvux

Utredningen föreslår flera förändringar av urvalsreglerna för gymnasial komvux.

Utredningen föreslår att dagens prioriteringsregel som innebär att den sökande som har fått minst utbildning ska ändras till att den med störst behov av utbildning ska prioriteras.

Utredningen föreslår att urvalsgrunderna ändras så att hänsyn tas till den sökandes behov av utbildningen för att etablera sig på arbetsmarknaden, pågående yrkesverksamhet, planerat yrkesval. Förtur ska dock ges till en sökande som önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat enligt en individuell studieplan.

TCO ställer sig principiellt positiv till det syfte som utredningen med dessa förslag vill uppnå. Som framgår av synpunkterna ovan under

avsnitt 4.1 finns flera skäl till att TCO anser att komvux har en viktig roll att spela under kommande år. TCO anser, i likhet med utredningen, att flera grupper som har en gymnasieutbildning sedan tidigare kommer att vara i behov av yrkesvux under kommande år. Det gäller exempelvis nyanlända med en gymnasieexamen från hemlandet som vill läsa på yrkesvux för att etablera sig på arbetsmarknaden eller de som har en högskoleförberedande gymnasieexamen men vill växla bana genom att läsa på yrkesvux.

Dessa grupper nedprioriteras i de fall kommunen erbjuder färre platser än det finns sökande, eftersom yrkesvux till skillnad från merparten av vuxenutbildningen inte är rättighetsstyrd. Samtidigt skulle det främja kompetensförsörjningen och omställningen om dessa grupper bereddes plats. I linje med detta är det lämpligt att genom nya urvalsregler förbättra deras möjligheter att läsa inom yrkesvux.

Samtidigt anser TCO att det med utredningens förslag föreligger en risk att personer med kort utbildning nedprioriteras. TCO anser att det kan vara svårt att göra en bedömning av vem som har störst behov. Det poängsystem som utredningen diskuterar som en möjlig metod för att bedöma olika individers behov är inte tillräckligt tydligt eller förutsebart. TCO anser att det vore olyckligt om en utökad möjlighet att läsa inom komvux görs på bekostnad av den målgrupp som studerar inom komvux idag.

Då utredningen inte föreslår utökad rätt till komvux, särskild finansiering för exempelvis utbildning inom bristyrken eller andra åtgärder som påverkar det totala antalet utbildningsplatser finns ingen anledning att förutsätta att dessa kommer att öka. Om inga förändringar görs i dimensioneringen av utbildningsplatserna kommer någon grupp oundvikligen att behöva nedprioriteras, antingen dagens målgrupp eller den utökade målgrupp som utredningen föreslår.

TCO instämmer därför inte i utredningens bedömning ”att de föreslagna urvalsreglerna inte i praktiken missgynnar de som prioriteras av nuvarande regler”.

För att gå vidare med förslaget anser TCO att det är nödvändigt att vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att grupper i behov av komvux inte ställs utanför.

7.2 Gymnasiearbetet i komvux och i gymnasieskolan

Utredningen föreslår att ett komvuxarbete ska ersätta gymnasiearbetet i en högskoleförberedande gymnasieexamen från komvux. Ett tidigare genomfört gymnasiearbete ska dock fortfarande få ingå i en gymnasieexamen från komvux. Komvuxarbetet föreslås

kopplas till ett studieområde snarare än ett nationellt högskoleförberedande program (jfr. avsnitt 7.9).

Enligt de enkäter som utredningen genomfört framgår att gymnasiearbetet är den största utmaningen inom reglerna för högskoleförberedandeexamen inom komvux. Utredningen argumenterar för att den föreslagna ordningen skulle innebära en förenkling.

TCO vill påpeka att det i praktiken även kan innebära en begränsning av elevens valmöjligheter för komvuxarbetet. Detta framgår av utredningens exempel, nämligen att kommuner som idag har svårigheter att erbjuda gymnasiearbetet inom vissa områden såsom estetiskt program kan erbjuda elever att göra komvuxarbetet inom det humanistiska fältet istället.

TCO tillstyrker förslaget.

Utredningen föreslår även ett undantag för yrkeselever som vill byta bana och uppnå behörighet till högskolan så att de inte behöver göra sitt komvuxarbete inom det program som överväger bland tidigare studier.

TCO instämmer i utredningens analys att detta skulle möjliggöra yrkesväxling. Det kan även förbättra elevernas förutsättningar att förbereda sig för högskolestudier.

TCO tillstyrker förslaget.

7.9 Förslag för en mer flexibel högskoleförberedande examen från komvux

Utredningen föreslår att en högskoleförberedande examen från komvux inriktad på studieområden med områdesspecifika kurser ska ersätta dagens krav på programspecifika kurser. De tre studieområden som föreslås är: ett samhällsvetenskapligt/ekonomiskt, ett humanistiskt/estetiskt samt ett naturvetenskapligt/tekniskt. De krav på programspecifika kurser i dagens system ersätts med krav på kurser på en viss nivå inom ett valt studieområde.

TCO ser ett antal fördelar med en sådan ordning, då det gör det möjligt för elever med olika utbildningsbakgrund att komplettera sina tidigare studier och få en högskoleförberedande gymnasieexamen. För individen blir det möjligt att välja bland ett större utbud av kurser för att uppnå grundläggande behörighet jämfört med dagens regelverk.

Utredningen anger även att ”Vid svårigheter att erbjuda en specifik kurs har kommunen därmed möjlighet att erbjuda en annan kurs från hela studieområdet förutsatt att hänsyn fortfarande tas till individens behov och önskemål”. I likhet med synpunkterna ovan vill

TCO framföra att det även finns en risk att kommunen begränsar kursutbudet i allt för stor utsträckning. TCO anser att det är angeläget att även fortsättningsvis komplettera med kurser via distans, även om det, som utredningen uppger utifrån en enkätundersökning, inte passar alla elever. Utbudet av kurser bör bevakas, för att säkerställa att det inte enbart eller huvudsakligen är kurser inom en viss del av de föreslagna studieområdena som tillhålls.

TCO tillstyrker förslaget.

10.13.4 Stärkt forskning om komvux och vuxnas lärande behövs

Utredningen bedömer att forskningen kring komvux och vuxnas lärande bör stärkas, främst genom praktikinrä forskning. Den regionala myndighetsrepresentationen bör kunna initiera utvecklingsprojekt för att pröva nya metoder.

Utredningen föreslår att Vetenskapsrådet ges i uppdrag att genom riktade medel initiera forskning om vuxnas lärande.

TCO instämmer i utredningens analys att det för närvarande bedrivs forskning om komvux och vuxnas lärande i en svensk kontext i alltför begränsad omfattning. Stärkt forskning om komvux och vuxnas lärande skulle generera kunskap som skulle förbättra lärarnas förutsättningar att utöva sitt yrke, liksom förutsättningarna för att på ett ändamålsenligt sätt utforma och bedriva vuxenutbildning.

TCO tillstyrker förslaget.

11 Samverkan för regionalt yrkesvux

Utredningen föreslår ett krav på samverkansavtal för att kommuner som söker regionalt yrkesvux tillsammans ska erhålla statsbidrag. Syftet är att formalisera samverkan, men utredningen anser att det inte bör ställas krav på den exakta utformningen av dessa, utan enbart rekommendationer. Detta för att möjliggöra flexibilitet i strukturen.

TCO har inget att invända mot detta.

Av utredningens analys framgår dock att det föreligger stora utvecklingsbehov vad gäller samverkan som ligger utanför utredningens direktiv. Bland annat möter utbudet av utbildning inom regionalt yrkesvux ännu inte samtliga regionala behov. Ett av skälen som uppges är finansieringssystemet och ersättningsnivåerna.

Ytterligare en utmaning som lyfts är risken för parallella spår för samverkan på grund av oklara ansvarsförhållanden. TCO vill i det sammanhanget lyfta vikten av att även högskolan ges en lämplig roll i regionala samverkansstrukturer. Detta för att förbättra samverkan

och kompetensförsörjning, och för att undvika behov av ytterligare strukturer för samverkan.

Det är angeläget att de närliggande utredningar som nämns i den remitterade utredningen behandlar dessa och övriga uppmärksammade utmaningar på ett tillfredsställande sätt.

12 Riksrekryterande yrkesutbildningar inom komvux och särsvux

Utredningen bedömer att det finns behov av riksrekryterande yrkesutbildningar inom komvux och särsvux, men att de särskilda förutsättningarna som råder inom vuxenutbildningen måste ses över innan det är möjligt att helt ta ställning till om detta bör införas. Utredningen föreslår tillsättandet av en särskild arbetsgrupp för att se över detta.

Utredningen framför att det kan finnas särskilda svårigheter för vuxna att flytta för studier, jämfört med unga. TCO instämmer i denna analys, liksom det utredningen framför om behovet av att kombinera distansstudier med praktiska moment. Utredningen lyfter fram lärcentrum som en möjlig del av lösningen. TCO instämmer i detta (se även synpunkt under "Övrigt").

Övrigt

Utredningen nämner lärcentrum i flera avsnitt, och ett antal förslag berör direkt eller indirekt dessa. TCO anser att lärcentrum spelar en viktig roll både för att förbättra individens tillgång till studier, liksom för att förbättra kompetensförsörjningen.

TCO vill dock påpeka att lärcentra är viktiga för andra utbildningsformer än vuxenutbildningen. TCO vill uppmärksamma Utbildningsdepartementet på att Förordning (2017:1303) om statsbidrag för lärcentrum 1 § använder en definition som avser "en verksamhet inom kommunal vuxenutbildning där den studerande erbjuds stöd i sitt lärande från lärare och annan personal samt ges möjlighet att möta andra studerande". TCO anser bestämt att detta är en för smal definition då lärcentra kan bedriva verksamhet som enbart vänder sig till andra utbildningsformer.

Det ligger utanför utredningens direktiv att behandla övriga utbildningsformer än komvux. TCO vill dock med denna notering framföra vikten av att den definition som används i nämnda förordning inte används i den fortsatta beredningen av utredningens förslag, eller i arbetsgrupper som utredningen föreslår. Om lärcentrum görs synonymt med vuxenutbildning skulle detta kunna verka negativt på möjligheten att tillgängliggöra exempelvis YH-utbildning eller högre utbildning i hela landet.

Eva Nordmark
Ordförande

Handläggare
Titel